

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 89

Temmuz 2021

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden	1
Merhaba! Spektrum Ekibinden Bir Merhaba!	2
Tedavi Ne Demek?	6
Sen Yürü ve Onlar Ne Derlerse Desinler	9
Niye Emekli Olmalı?	11
Kuralları Sorgula, Bebişine Sahip Çık	13
Bireysel Alanıma Saygı Duymalısın	16
On İki Bin Yıl Öncesine Kör Bir Gezinti	18
Görme Engelli Bir Bebek, Ebeveynlerine Sesleniyor-5	22
Farklı Bir Denetim Masası	26

Editörden

Merhaba dostlar.

Eşit ve erişilebilir yaşam mücadelemizde, yeni yollarla kesişiyor yollarımız. Güzel dostlar tanıyoruz. Dimdik kendi varlığını savunan, toplumun önyargılarının üzerine giden. Elbet kaçınılmaz olan gerçekleşiyor ve ellerimiz birleşiyor. Otistiklerin yükselen sesi Merhaba Spektrum ekibinin artık dergimizde bir köşesi var. Hoş geldiler. Merhaba Spektrum'un merhaba yazısını Deniz İşçi'nin kaleminden okuyoruz. Yine dokunulmaz kabul edilen bir konunun üzerine gidiyoruz. Tedavi dayatması bizi olduğumuz gibi kabul etmemek mi? Bakalım Meral ne demiş bu konuda? Bir başka gerçekliğimiz de toplumsal sorunları duygusal bir tabakayla maskelemek. Burak Sarı'nın buna dair söyleyecekleri varmış. Tanımadığınız birisinin emekli olup olmamasına dair öneride bulunabilir miyiz? Bunu da Nurşen cevaplasın. Yolculuk sırasında, tanımadığınız bir insana "Çocuğunu ben tutuyum" diyebilir misiniz? Karşınızdaki insan yeti farkı olan bir bireyse, bu hadsizliği bile yaparsınız. İnanmayan Dilek'in yazısına baksın. Dostumuz Nuri Turhan, tam burada söylenmesi gerekeni söylüyor. "Kişisel Alanıma Dokunamazsın." Gülcan ise yine sesli betimleme peşinde. Göbeklitepe'ye kadar gitti sonunda. Canan'ın muhteşem yazı dizisi devam ediyor. Bakalım görme engelli bir bebek, ebeveynlerine bu ay neler anlatacak? Bilişim köşemizde mi ne var? Sizi şöyle Ramazan'a yönlendirelim. Bakalım ne hazırlamış bize. Şu güzelim yaz aylarında bu kadar yazı yeter. Biz gidip Ağustos sayısının hazırlıklarına başlayalım. Sayımızı okumayı ve paylaşmayı unutmayalım. Ağustos sayımızda görüşmek üzere.

Merhaba! Spektrum Ekibinden Bir Merhaba!

Deniz İşçi

base@merhabaspektrum.com

Sayı: 89, Temmuz 2021

İnsanlar engellileri düşünürken, genellikle engellerinin dışarıdan gözlemlenebilir olacağı varsayılıyor. Oysa kimi engeller görünmezdir. Fiziksel, mental veya nörolojik gerekçelerle günlük hayatında çeşitli zorluklar yaşayan herkesin durumu dışarıdan bakarak anlaşılmaz.

Görünmez engellere sahip olan kişiler, başkaları fark etmese de aynı zorluklarla karşı karşıya olmayanlarla benzer şeyleri yapabilmek için çok daha fazla emek harcarlar. Hatta bazen dezavantajlı statülerinin dışarıdan anlaşılmamasını kendileri tercih ederek, aynı işi yapmak için gereken ekstra efordan bile fazlasını harcamak durumunda kalabilirler. Nöroçeşitliler de etraflarındaki dünya, onların ihtiyaç duyduğu destek ve uyum sağlayabilecekleri koşulları içermediği için günlük hayatlarını görünmez engellere sahip kişiler olarak sürdürürler.

“Nöroçeşitlilik” kavramı ilk kez 1990'ların sonunda Judy Singer adında otistik bir sosyolog tarafından kullanıma sokulmuş ve otizm, DEHB ve disleksi gibi özgül öğrenme güçlüklerini kapsayan bir şemsiye terim olarak yaratılmıştır. Her ne kadar ilk çıktığı zamanlar bu tanım öğrenme güçlükleriyle kısıtlanmış olsa da günümüzde bipolar, şizofreni veya borderline gibi durumları olan pek çok insan da kendilerini nöroçeşitlili olarak tanımlıyor. Nöroçeşitlilikleri birer eksiklik ya da bozukluk değil, insanlara özgü varyasyonlar olarak düşünmeliyiz. Fakat şunu da unutmamak gerekir; bunların birer varyasyon olduğu savı, nöroçeşitli kişilerin farklı destek ihtiyaçları olmadığı anlamına gelmez.

Nöroçeşitlilik şemsiyesinin altındaki durumlar, kişilerin benliğini temelden etkiler. Nöroçeşitlilikler, o kişinin beyninin kendisidir ve tedavi temelli yaklaşımlar bunu göz ardı ederler. Nöroçeşitlilik ekseninden bakıldığında otizm, kişinin benliğini oldukça derinden etkileyen bir faktör, kişiliğinin temel yapı taşlarından biri olarak düşünülebilir. Bu çerçevede, otistik kişiyi “otizmden kurtarmak, tedavi etmek” kişiliğini elinden almak demektir. Otizmin bir

tedavisi yoktur ve otizm bir hastalık değildir. Otizm, bir nöroçeşitlilik ve nörogelişimsel bir engelliliktir.

Otizmin engellilik olması durumunu ancak engelliliğin toplumsal modeli yaklaşımıyla anlayabiliriz. Otistiklerin günlük hayatta yaşadığı zorluklar, çevrenin onlara uygun olmamasından kaynaklanır. Otistik insanlar, tipik nörolojik gelişim göstermiş olanlara kıyasla birçok alanda oldukça farklı olabilirler. Mesela otistikler farklı şekilde sosyalleşirler ve iletişim kurarlar, duyuşal verileri işleyiş biçimleri ve çevreyi algılama biçimleri de farklı olabilir. Toplumdaki her şey nörotipik kişilere göre şekillendirilmiş olduğundan, otistik insanlar çeşitli alanlarda desteğe ihtiyaç duyabilirler. Aynı zamanda bu ihtiyaçlar kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Otizmin kendine özgü birçok özelliğı vardır ve bu özellikler de her otistik kişide kendini farklı şekilde gösterir. Yeteri kadar otizm özelliğıne sahip kişiler “otistik” olarak tanımlanabilir. Bu nedenledir ki otizmin ağırı, hafifi olmaz. Otistik olmayanların (allistiklerin), otistik insanları kendilerine ne kadar benziyor olduklarına göre kendi içlerinde kıyaslamaları, böyle bir yanılgının doğmasına sebep olmuştur. Oysa ki otistikler günlük yaşamlarında başka otistiklerle değil, allistiklerle kıyaslanırlar. Bu nedenle kişisel farklılıkları en belirgin olan otistiklerin bile ortak deneyimleri oldukça fazladır.

Otizmin ne olduğunu genellikle otistikleri dışarıdan gözlemleyen allistik kişilerden dinliyoruz. Alistikler, otizmi tecrübe etmeyip yalnızca dışarıdan gözlemledikleri için otistik davranışların anlamlarını kavrayamayabiliyorlar. Otizm dışarıdan gözlemlenebilecek anlamsız bir problemler yığını değildir. Otizm, otistik kişilerin çeşitli sıkıntılara mahkum oldukları bir hayat sürdürmesi demek de değildir. Destek ihtiyaçları karşılanan otistikler mutlu ve başka insanlara da fayda sağladıkları hayatlar sürdürebilirler.

Otizm değerli ve takdir edilmesi gereken bir insan çeşitliliğıdir. Otistik insanlar kendi zamanlarında gelişir, kendilerine özgü şekillerde iletişim kurarlar ve kendi ilgilendikleri konulara büyük bir tutkuyla yönelirler. Otistikler, otistik olmayanlardan farklıdır ama bu farklılık yok edilmesi veya saklanması gereken bir şey değildir. İnsanlık tarihinin en önemli dönem noktalarında sıklıkla dahil oldukları gruptan farklı düşünebilen otistiklerin geride bıraktığı izlere rastlarız.

Merhaba! Spektrum ekibi olarak bizler, toplumun önemli bir bileşeni olan otistiklerin görünürlükleri için mücadele ediyoruz. Oluşumumuz, birkaç otistik insanın kendi otistik deneyimlerini ve otizm hakkında doğru bilgileri paylaşma isteği ile kuruldu. Otistik kişiler olarak kendi deneyimlerimizi anlatmaya başladığımızda bir sitemiz veya birlikte çalıştığımız bir alan yoktu. Birbirimizle iletişim halinde kalmaya çalışarak insanlarla otizm hakkında doğru bilgiler paylaşmaya çalışıyorduk. Fakat zaman içinde otizm hakkında var olan bilgi kirliliğinin inanılmaz boyutlarda olduğunu, otistik kişilerin otizm topluluklarında söz sahibi olamadığını ve otistiklere yönelik sağlamlılıkla kişisel bir mücadele yürütmenin mümkün olamayacağını fark ettik. Bunu anladıktan sonra Merhaba! Spektrum isimli bir blog'un altında bir manifesto yayınlayıp "Sosyal Medyadaki Otistiklerden Bir Manifesto" ismiyle paylaştık. Bu manifestoda otistiklere zarar veren sağlamlı fikirleri ve otizm hakkındaki yanlış bilgileri derlemeye çalıştık.

O günden beri Merhaba! Spektrum ismiyle otizm ve nöroçeşitlilikler hakkında doğru bilgileri erişilebilir kılmaya ve sağlamlılıkla mücadele etmeye çalışıyoruz. Merhaba! Spektrum ekibi olarak otistik öznelerin merkezde olduğu bir örgütlenmenin çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Özellikle Türkiye'de, otizmle ilgili araştırmalar ve tartışmalar şimdiye kadar otistikleri geri planda bıraktı. Nörotipik kişilerin otizm hakkında fikirleri ve bu fikirlerin daha önemli olduğu düşüncesi, otistik özneler geri planda kaldıkça daha da yaygınlaştı. Bu sebepten ötürü bizler otistik insanlar olarak kendi otistik deneyimlerimizi ve fikirlerimizi aktarıyor, bununla birlikte yabancı otistiklerin yazılarını da çevirerek otistik bakış açısını Türkçe tartışmalara da dahil etmek için çabalıyoruz.

Sağlamlılığa karşı birkaç aydır yürüttüğümüz hak mücadelesi, bizlere dayanışmanın önemini öğretti. Otistikler olarak birbirimizden güç aldık ve kısa zamanda taşların nasıl da yerinden oynayabildiğini gözlemledik. Bu süreçte EEEH ekibi en büyük destekçilerimizden biriydi. Bu yolculuk sırasında edindiğimiz tecrübeler, yalnızca otistiklerle değil, farklı engelli gruplarıyla dayanışmanın, birbirimizden güç almamızı sağladığını tekrar tekrar kanıtladı. Nasıl ki otistikler olarak kendi aramızda ne çok ortak deneyimimiz olduğunu fark ettiysek, başka pek çok engelli grubuyla da benzeşen süreçlere maruz bırakıldığımızı anladık. Birbirimizin seslerini çoğalttıkça, her birimizin önündeki engellerin bir kısmını kaldırabileceğimize inanıyoruz.

Bundan böyle, EEEH Dergi'ye düzenli olarak katkı sunarak bu ortak mücadeleyi biraz daha kuvvetlendiriyor olacağız. Bu ilk yazımız da temelde aktivizm yaptığımız alanı tanıtarak sizlere bir "Merhaba" demek amacıyla kaleme alındı. Hepinize kocaman bir merhaba!

Tedavi Ne Demek?

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 89, Temmuz 2021

Biz bu satırlarda, farklılığı engelle dönüştüren fiziksel ve toplumsal bariyerleri çokça anlattık. Asıl sorunun körlük veya herhangi bir yeti farklılığı değil, erişilebilir olmayan fiziksel çevre ve toplumsal önyargılar olduğunu sonsuz örneklerle açıkladık.

Bugüne kadar kenarından köşesinden değindiğimiz ancak bir türlü gerçek bir sorun olarak merkeze koyamadığımız bir yarayı deşeceğim burada. Üzerini kapatmış olduğumuz için tartışmaya pek gerek görmediğimiz ama o yara bandını bir kaldırırsak altından iltihap akacak olan ve bizi içten içe zehirleyen o yaradan bahsedeceğim. Ben de dahil olmak üzere gerçekten düşünen ve hissedenlerin canı yanacak. Öyle ki bırakın sağlamcı toplumu, hak temelli aktivizm yanlısı arkadaşlar bile bu konuya mesafeyle yaklaşacak. İşte o yaranın adı, tedavi.

“Hiç tartışmayalım bu konuyu!” diyen; “İsteyen tedavi olur, istemeyen olmaz. Zaten şu an bir tedavi de yok!” diye de hızlıca akıl yürüten arkadaşlar, ellerinde yara bantlarıyla koşmaya başlamışlardır bile. Ancak “tedavi” düşüncesi ve söylemi hiç öyle çabucak üstünden atlanacak bir konu değil. Bizi içten içe nasıl öldürdüğünü anlatayım biraz.

En yakınlarınızdan yolda hiç tanımadığınız kişilere kadar birçok kişi sizin için bir tedavi olup olmadığını soruyor. Bunun olması gerektiğini düşünüyor, bunu umut ediyor, bunu istiyor, belki de araştırıyor. Peki bu ne demek?

“Ben bu durumu kabul etmiyorum!” demek. “Ben senin bu halini kabul etmiyorum. Körlüğünü / farklılığını kabul etmiyorum. Seni böyle olduğun gibi kabul etmiyorum!” demek. Yani kısaca “Seni kabul etmiyorum” demek. Bunun bir insanı içten içe nasıl yaralayacağını düşünebiliyor musunuz? Olmamanız gereken bir formda insanların arasındasınız. Olmaması gereken bir şeyler oluyor varlığınıza. Eksiksiniz, bozusunuz, keşke öyle olmasanız.

İşte tedavi bu demek. Size tedavi seçeneği her sorulduğunda bir kez daha kabul edilmemeyi deneyimlersiniz. Keşke herkese, “Beni böyle kabul edin!” diye haykırabilseydiniz. Çok

küçük yaşlarından beri doktor doktor gezdirilenler bunu iyi bilirler. Ayak üstü havadan sudan konuştuğu kişiden birden bire, “Tedavisi yok mu?” sorusunu duyanlar iyi bilirler. Sevgi ilişkisi kurduğunu zannettiği kişinin, “Keşke bir tedavisi olsaydı” temennisini duyanlar da iyi bilirler. “Beni çok iyi anlıyor” dediği arkadaşından, “Körlüğe Çare Bulundu” başlıklı haberin bağlantısını bir sabah mesaj olarak alanlar da anlarlar aslında kabul edilmediklerini. Anlarlar da belli etmezler. Kendilerinden bile gizlerler kabul edilmediklerini. Can yakıcıdır çünkü. İçten içe çürürler bu yüzden.

Sadece sağlamcı toplum mudur bunu yapan? Hayır. Ne yazık ki hayır. Yeti farklılığı olanlar da bu sağlamlıktan muaf değildir. Yıllarını olası bir tedavinin arayışıyla geçirenler var. Arama motorlarına her gün hastalığının adını yazıp saatlerce konuyla ilgili tedavi yazılarını okuyanlar var. WhatsApp grupları kurup her gün yüzlerce mesajla bu konuyu konuşan topluluklar var. Küçük bir iyileşme umudu için retinasını kesip biçtirenler var. Tedavi gelene kadar okuduğu üniversiteyi donduranlar, anne - baba olma hayallerini tedavinin bulunacağı güne erteleyenler, hiçbir güvencesi olmayan araştırmalarda denek olmak için para toplayanlar, yardım dilenenler, varını yoğunu dolandırıcılara yatıranlar var. Sonsuz çaba ve sonsuz hayal kırıklığı döngüsünde yaşamları yitip gidiyor insanların. Ne uğruna?

Peki olası bir tedavinin hiç mi makul bir tarafı yok? Hayır, yok. Yeri geliyor, en güvendiğim yoldaşlar bile konunun üstünden atlamaya çalışıyor. “Eğer körlük sarı ya da siyah saçlı olmak gibi bir farksa” diyorlar, “o halde bir kişinin saçını boyatmayı tercih etmesi gibi bir şeydir tedavi olmak da.” Bu mantığa bürüne çabası, yarayı açmaktan korkmaktır işte. Aynı şey değil çünkü. İnsanlar saçlarını sarı ya da siyaha boyamadıklarında için için öldürülmüyorlar, varlıklarının hem kendileri tarafından hem de çevre tarafından olduğu gibi kabul edilmediği bir yaşamı sürmek zorunda kalmıyorlar.

“Tedavi söylemini tümünden ortadan kaldırmak mümkün mü?” dersiniz, cevabım “Hiç şüphesiz evet.” Bir örnekle anlatayım. Yeryüzünün bizim yaşadığımız bölümünde hemen hemen dengeli bir biçimde gece ve gündüz yaşanıyor. Gece olduğunda elektrik sayesinde, daha önceden de daha başka yöntemlerle, bir şekilde aydınlık sağlanıyor. Gecenin oluşumu, Dünya’nın Güneş’in çevresinde dönüşü sonucunda gerçekleşiyor. Bu son derece doğal ve kabul edilmesi gereken bir durum. Biz geceleri de gündüz yapabildiğimiz işleri yapabilmek için bulunduğumuz ortamları aydınlatmanın yollarını buluyoruz. Ama Dünya’nın Güneş çevresindeki dönüşünü

durdurmaya çalışmıyoruz. Ne dersiniz, aslında öyle yapılırsa daha mantıklı olmaz mıydı? Bir sürü düzenleme yapılıyor geceleri aydınlatmak için, sokak lambaları, elektrik sarfiyatı vs. Bunun yerine bir yolu bulunsa da Dünya'nın her yeri her an Güneş görse. Belki bir gün yapılır ama şu an için konuşulmaya bile değmeyecek bir fikir bu. Düşünsenize her akşam insanlar söylenmeye başlıyor, “Şu Dünya'nın dönüşüne de bir çözüm bulunamadı, o kadar da kaynak aktarılıyor çalışmalara ama. Böyle giderse yüz yıla kadar gecenin çaresi kesin bulunur diyorlar...” Bir de bugün ev ve iş yerlerinin aydınlatılması için kullanılan bütün maddi ve düşünsel kaynakların, bir gün Dünya'yı durdurabilmek için harcanması gerektiği söylene. Çevrenizde sürekli bu konuda konuşulsa, onlara yorumunuz ne olurdu? “Ne alaka?” demez miydiniz? “Gece oluşundan dolayı sorun yaşıyorsak, aydınlatma imkanlarını geliştirelim, daha verimli, daha temiz enerjiler bulalım vb.” demez miydiniz? Her gün Dünya döndüğü için kahrolan insanlar olsaydık bu çok aptalca ve bir o kadar gereksiz olmaz mıydı? Hem gecenin de kendine has güzellikleri yok mu?

Gece güzel ve doğal da körlük değil mi? Geceyi öldürelim mi? Gazeteler, “Gece Tarih Oluyor” diye müjdeli manşetler atsın mı?

“İsteyen körlükten tedavi olsun, ben karışmam” demekle “İsteyen sağlamlılık yapsın, ben karışmam” demek arasında ne fark var? Tedavi düşüncesi sağlamlılığın can damarıdır. Tedavi fikrine savaş açmadan sağlamlılığa savaş açamazsınız.

Tüm bu anlattıklarımın üzerine bana gelip de hala, “Ama aynı şey değil, falan filan” diyorsanız, kapatın yaranın üstünü; kanıksanmış sağlamlılığın irini zehirlesin hepimizi.

Sen Yürü ve Onlar Ne Derlerse Desinler

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 89, Temmuz 2021

Kızgın asfalt üzerinde yürüyen bir çocuk. Yalın ayak. Asfalt, ayaklarına yapışmış. İtilip kakılıyor ve sen görmezden geliyorsun. Sonra o meşhur duygusallığın ağır basıyor. İtip kakanlar uzaklaştıktan sonra, usulca yaklaşıyor ve çocuğun hayatını kurtarırmış gibi bir ruh haliyle üç beş kuruş uzatıyorsun. Vicdanın rahatlıyor. Hiç sekmeyen bir küçük burjuva davranışı olarak yıllarca bunun edebiyatını parçalayacaksın ama hiçbir şey yapmayacaksın şartların değişmesi için. Komşu daireden şiddet sesleri geliyor. Bir oksijen israfı, “Seni ölümüne seviyorum” dediği hayat arkadaşını dövüyor. Sevgiyle ölümü aynı cümle içerisinde kullanabilen birisinden bekleneni yapıyor yani. İçin içini yiyor. “Neme lazım” diyorsun. Oksijen israfı çekip gittiğinde, kapısını çalıyorsun komşunun ve kahve içmeye davet ediyorsun. Onu teselli etmek için kendi yaşamından şiddet anıları arıyorsun. Acılarınızı birleştirip yaranızın üzerine sarıyorsunuz. Yara, içten içe kanamaya devam ediyor ama uyuşuyor. Yüz yıllardır olduğu gibi.

Tekerlekli sandalyede bir genç sınava geç kalıyor. Halkımız, genci sırtlayıp sınav merkezine götürüyor. Evet o gencin geleceği için çok güzel bir davranışta bulunuyorlar belki. Bu tür davranışları hiçbir koşulda onaylamayan birisi olarak söylüyorum bunu. Sırtlanmamış olsa, bir kişinin yıllarca verdiği emek boşa gidecek. Sonra sosyal medyada vıcık vıcık cümleler havada uçuşuyor. Erişilebilirlik koşulları sağlanamadığı için insanların herkes gibi sınava girme haklarının gasp edilmesi kimsenin umurunda olmuyor. Umudunun arttığını söyleyenler, sırtlayan kişiyi tebrik edenler. Yani milyonlarca yeti farkı olan insanın eşit ve erişilebilir sınav hakkı, vıcık vıcık bir duygusallıkla boğuluyor. Amin Maalouf’a ait olduğu söylenen bir söz var. “Ortadoğu insanı her şeye üzülür ama bir şey yapmaz.” Ben daha farklı bakıyorum. Bizler, yaralarımızın acısını geçici de olsa dindirebilmek için hüznün basıyoruz onlara. Sızı geçici olarak dinliyor. Bu geçici rahatlatanın bedeli de yaranın derinleşmesi oluyor. O geçici rahatlık karşısında yaranın kangren olduğunun bile farkında değiliz. Hortumla müsilaaj temizliği yapmaya benziyor tutumumuz. Evet bu duygusallığı ben de fazlasıyla taşıyorum ve bu eleştirilerden azade değilim.

Peki daha toplumsal ve neden-sonuç ilişkisiyle düşünsek ne olurdu? O çocuğun mendil satmasını gerektiren koşulları ortadan kaldırmak için mücadele ederdik. Bunu sadece düşünmez, yapardık. Yukarıdaki ikinci örnek bu konuda umut verici. Artık kadınlar çaresizliklerini paylaşmıyor. Kendi kurtuluşları için dövüşüyorlar. Şiddet gören, ayrımcılığa uğrayan hemcinslerini yalnız bırakmıyorlar. Dimdik duruyorlar eril şiddetin karşısında. Yürüyorlar gelecekleri için. Her adımlarında toplumu ileri taşıyorlar. Parçalıyorlar önlerine konan barikatları. Tabii ki LGBT+ hareketini burada anmamak olmaz. Tüm nefrete ve barbarlığa inat, dimdik savunuyorlar kendilerini ve toplumsal özgürlükleri. En üzerinde durmamız gereken, yukarıdaki son örneğimiz. Engelli hareketinde böyle dik bir mücadele hattının olmamasının da etkisi var yaşananlarda. Yeti farkı nedeniyle, birisi sınava sırtta taşınıyor. Bilinçli bir toplumda yer yerinden oynardı. “Neden yeti farkı olan bireyler sınavlara erişilebilir koşullarda giremiyor?” Bu soru aylarca gündemde kalırdı. Bu utanç bir daha yaşanmasın diye toplumsal muhalefet devreye girerdi. Maalesef bunun tam tersi oldu. En aydın geçinenler bile soru işaretleriyle değil, ellerindeki mendillerle koşular olaya. Birkaç yeti farkı olan kişi hariç kimsenin sesi çıkmadı. Toplumsal bir aradalık duygusunu ve geleceğe güvenlerini perçinlediler. Olan bizim eşit ve erişilebilir sınav talebimize oldu. Çünkü yıllardır bu alanda verilen mücadeleleri, yapılan basın açıklamalarını, açılan davaları, basın ve toplum inatla görmüyor. Bizim silik ve uzlaşmacı tutumumuz da bunu besliyor. En temel haklarımız için dik durma, öfkelenme taleplerimiz, en yakın dostlarımızdan bile tepki görebiliyor. Kafiye, yarı komikli yazılarla hak talebinde bulunmak huy oldu. Oysa mücadele her zaman aynı çizgide yürümez. Elbet mizah da önemli bir araçtır ama tek başına bir işe yaramaz. Öfkeli olmak en temel hakkımız. Çünkü kişiliğimiz çiğneniyor. Ben yine daha dik mücadele ettiğimiz günlere hasretimi büyütüyorum. Hala, “Gülüm senin hasretine başını vuran yitik bir ülkenin, yitik bir ozanıym ben” modunda umudumu büyütüyorum ve yürümeye çalışıyorum bildiğim yolda. Biliyorum ki yalnız değilim. Belki “Gerçeklikten kopuk” diyecekler. Desinler. O halde Marx’ın, Dante’den uyarladığı bir sözle veda edeyim bu ay. “Sen yürü ve onlar ne derlerse desinler.”

Not: “Gülüm senin hasretine başını vuran yitik bir ülkenin yitik bir ozanıym ben” dizeleri Tuncay Akdoğan’a aittir.

Niye Emekli Olmalı?

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 89, Temmuz 2021

Merhaba sevgili EEEH Dergi okurları. Aslında bu yazımda farklı bir konuya değinecektim ancak kulaklarım öyle bir “sağlamcı” sohbete tanık oldu ki hemen sizinle paylaşmak istedim.

Sıradan bir iş gününün öğle arasında üç beş arkadaş toplanmış sohbet ediyorduk. Geçmiş günlere özlem duyan bu minik topluluk, eskilerden kimlerin kaldığını, daha önce hangi birimlerde kimlerle çalışıp ne anılar paylaştıklarını, acısıyla tatlısıyla ne güzel zamanlar yaşadıklarını hararetle bir biçimde ve birbirlerinin sözünü keserek anlatırken konu tekerlekli sandalye kullanıcısı olan bir arkadaşına geldi. Bu kişi daha önce tekerlekli sandalye kullanıcısı değildi. Sağlık sorunları nedeniyle fiziksel durumu farklılık gösterince yaşamına tekerlekli sandalye kullanarak devam etmek durumunda kaldı. “Ah vah” sözlerinin ardından bizimkiler, “Niye emekli olmuyor ki? Artık işe de gelmiyor. Ofis arkadaşları idare ediyor olmalı. Boşuna maaş alıyor. Emekli olsun, rahat rahat otursun evinde” diyerek ahkam kesmeye başladılar. Oysa bu çok bilmiş “sağlamcı” ekip, o arkadaşımızdan çok daha önce işe başlamış, dolayısıyla da emekliliği çoktan hak etmişti. Kendileri için emekliliğin henüz erken olduğunu söyleyen bu ekibe göre tekerlekli sandalye kullanan arkadaşımız emekli olmalı. Neden? Çünkü yürüyemiyor. O artık yarım, eksik ve zavallı biri. Bu yüzden de işe gidiş gelişler hem kendisi hem de ona yardım eden için eziyet olmalı. Köşesine çekilip emekliliğin tadını çıkarmalı. “Emeklilik o derece hoş ve keyifli bir durumsa, neden kendileri hâlâ çalışıyor?” diye sordu iç sesim. Aslında yeti farkı olan herkes gibi bahsi geçen arkadaş da zorlayan şey işe gidip gelmek değil, fiziksel engeller ve toplumsal önyargılar. Oysa çalışma koşulları herkes için erişilebilir biçimde düzenlendiğinde, kim neye ihtiyaç duyuyorsa tespit edilip gerekli uyarlamalar yapıldığında, tekerlekli sandalye kullanıcısı olan arkadaşımız da zorlanmadan işe gidip gelebilecek. Yani asıl sorun, kişinin temel hakkı olan fiziksel düzenlemelerin yerine getirilmemiş olması. Bunu göz

ardı eden “sağlamcı” zihniyet ise dışlayıp ötekileştirmeyi, başkasının yerine karar verip ahkâm kesmeyi görev ediniyor.

Tüm bunları onlarla paylaştığımda, “Ama” ile başlayan cümlelerle kendilerini savunmaya başladılar. Onun iyiliğini düşündüklerini söylemekten de geri kalmadılar. Sonrasında da öğle arasının bittiği bahanesiyle herkes dağıldı. Kafalarındaki kalıplaşmış önyargılar yüzünden söylediklerimi kabullenmeleri kolay olmayacak ama işi bu boyutuyla düşünmelerini bir anlığına bile sağlamak hoşuma gitti doğrusu. Gün gelecek, söz konusu arkadaşımız emekli olacak ancak fiziksel farklılığı olan başka biri buralara atanacak. Konunun bir diğer boyutu da kamunun sunduğu hizmetlerden herkesin eşit biçimde yararlanabilmesinin yasal bir hak olduğu. Gerek çalışan personel gerekse hizmet alan vatandaşlar için erişilebilirlik koşullarının yerine getirilmesi bir sosyal sorumluluk değil, yasal zorunluluktur. Eşitliği sağlayacak unsur ise erişilebilirliktir.

Anılarımızın bile ayrımcılıktan uzak olduğu eşit ve erişilebilir günler dileğiyle.

Kuralları Sorgula, Bebişine Sahip Çık

Dilek Başar Açlan

dilek.basar55@gmail.comSayı: 89, Temmuz 2021

Merhabalar EEEH Dergi okurları, bu ay ki yazımı geçenlerde mail gruplarında bir arkadaşımın “İki Körün Evliliği ile İlgili Yardım” başlıklı mailinde sormuş olduğu bir soru üzerine yazmaya karar verdim. Sormuş olduğu olayı kızım ile beraber yaşamış birisi olarak sizlerle paylaşmak istedim.

Arkadaşımız özetle şunu sormuş: “Bebeğimizle seyahat ederken, yolculuk esnasında güvenliğini sağlayamayacağımız gerekçesiyle bebeğin bizden alınıp gören bir yolcuya verilmesi gibi bir durum yaşanabilir mi?” Gerçekten de biz böyle bir sorunla karşılaşmıştık. 3,5 yaşındaki kızım ile bugüne kadar birçok kez uçak yolculuğu yaptım. Bir yolculuk hariç diğerlerinde hiçbir sorun yaşamadım. Ela Hipatya, 1 yaşlarında falandı. Kızım ile birlikte ailemin yanına gidecektik. Şehir dışına çıkmak için tüm hazırlıklarımızı tamamlayıp keyifli bir şekilde havaalanına gittik. Her zamanki gibi güvenlikten geçip biletimizi onaylatıp bir görevliyle birlikte uçağımıza gittik. Koltuğumuza oturduk. Ela Hipatya'yı kangurusundan çıkardım. Yolculuk boyunca kucağımda olacağı için hosteslerden bebek kemeri istedim. Buraya kadar her şey yolundaydı. Hostes kemeri getirmek için yanımdan ayrıldı. Tekrar geri yanıma geldiğinde bebeğimi yanımdaki yolcuya vermemi istedi. Yanımdaki yolcuya da dönüp “Bebeği yolculuk sonuna kadar kucağınıza alır mısınız?” dedi. Bunun üzerine, hostesle biraz tartıştık. Ben çocuğumu kimseye vermeyeceğimi söyledim. Onlar ise çocukla yolculuk yapamayacağımı söylediler. Aynı firmayla daha önce de uçtuğumu o zaman böyle bir sorunla karşılaşmadığımı söyledim. Tartışma biraz daha uzayınca artık kesin olarak son noktayı koymak için “Bebeğimle bu yolculuğu beraber yapacağız. Hiç kimseye çocuğumu vermeyeceğim” deyip konuşmayı bitirdim. Mevzu çok uzamadan bebek kemerini getirdiler. Biz yine o yolculuğumuzu da beraber yapmış olduk.

Ben onlara böyle bir durumla bizleri karşı karşıya bırakmamalarını anlayacakları şekilde anlatmaya çalıştım. Ne kadar anlamışlardır bilemiyorum ama en azından onların istedikleri olmadı. Konu daha fazla uzasaydı ve biz o yolculuğu yapamasaydık, olay yargıya intikal ederdi. “Gerçi bugün yargı dediğimizde toplumun bu kuruma duyduğu müthiş güven hepimizin malumu” deyip bu minik parantezi burada kapatıyorum. Neyse ki ben onların karşısında kararlı bir şekilde durduğum için böyle bir durum söz konusu olmadı.

Ben oradaki çalışanlara kızıyorum ama yanımdaki yolcuya da kızmadan edemedim. Hiç tanımadığın bir çocuğun sorumluluğunu neye dayanarak almayı kabul ediyorsun? Hostesler bizim güvenliğimiz için bebeği yanımdaki yolcuya vermemi söylediler. Tabii benim sinir

katsayım daha da tavan yapmış oldu. Benim çocuğumun güvenliğinden neden bir başkası sorumlu olsun. Çocuğumun güvenliğini benden daha fazla kim sağlayabilir. Tam aksine çocuğum benim kucağımda değil, bir başkasının kucağında yolculuk yapsaydı, hiçbir şekilde güvenli bir uçuş yapamazdık. Kör olduğum için bebeğimin güvenliğini sağlayamayacağımı düşünmeleri ne kadar da saçma geliyor kulağa değil mi? Ben görüyor olsaydım, böyle bir tavırla karşı karşıya kalmayacaktım. Çünkü görüyor olsaydım, bebeğimin güvenliğini her durumda sağlayabilirdim onlara göre. Aslında bu yaklaşım bile ne kadar yüzeysel ve dış görünüşe bakılarak karar verildiğine basit bir örnek.

Uçağa bindiğimizde oksijen maskesinin ve can yeleğinin yerlerini sorup nasıl kullanacağımızı öğrenmek istersek hostesler tarif ediyor. Bunları sorunsuz bir şekilde öğrenebildiysek, kendi güvenliğimizi ve çocuğumuzun güvenliğini de gayette güzel sağlarız.

Aslında karşılaştığımız bu durum biraz da bankalarda şahit olmaksızın işlem yapmak istemeyen bir zihniyeti de çağrıştırmıyor mu? İmzamızı tek başımıza atamayız! Çünkü neyi imzaladığımızı nasıl bileceğiz? Üstelik iki şahit bizim güvenliğimiz için, başka bir amacı yok bankaların kesinlikle. Çocuğumuzla yolculukta da benzer bir yaklaşım izliyor havayolu firmaları. “Sen körsün, çocuğu nasıl alacaksın da uçaktan çıkacaksın?” Peki ya yanımdaki yolcu niye böyle bir sorumluluk alsın? Yahut biz yanımdaki veya berimizdeki herhangi bir yolcuya neden güvenmek zorundayız?

Asıl dert belli ve asıl amaç kesinlikle kör bireyin veya çocuğunun güvenliği değil, tıpkı bankaların da kendilerini garanti altına almak istemelerindeki gibi sorumluluktan kaçmak ve bunu yaparken de size rağmen ama sizin içinmiş gibi göstererek yapmaya çalışmaları. Oysaki, sivil havacılık uzmanları ve engelliler bir araya gelebilir. Daha erişilebilir yolculukların nasıl gerçekleştirileceğiyle ilgili fikirler geliştirilir, projeler yapılır ve en sonunda bu çalışmaların olgunlaştırılmasıyla yepyeni ve insan onuruna eziyet etmeyecek, herkesin üzerinde anlaşabileceği kurallar düzenlenebilir.

Son yıllarda havayolları firmalarının hizmetlerinde olumlu gelişmeler pek çoğumuzun karşısına çıkmıştır. Uçuş kartlarının Braille basılması, hosteslerin gelip bize oksijen maskesi ve can yeleğinin yerini göstermesi ve bunların kullanımına dair birebir eğitim vermesi, hatta bazı firmaların uçağın iç haritasını bile hazırlatmaları gerçekten çok önemli ve değerli hizmetler.

Yukarıda olumlu ve olumsuz gelişmeleri paylaştığım bu konuda yapılması gerekenler ve yapılmasından kaçınılması gerekenler aslında kısa ve net. Kestirmeden “Olmaz” demek, her şeyi yasakla çözmeye çalışmak, aslında mevcut sorunları kısa süreliğine halının altına tıkmak gibi olsa da, esasen sorunlar günün birinde çok daha yoğun ve örtülemez şekilde kendini dışa vurur. Bu tarz olaylar her yerde başımıza gelebilir. Önemli olan bu tür durumlarla karşılaştığımızda soğukkanlılığımızı korumalı, konuya dair önceden bilgi edinmeli, her şeyden önemlisi de kendimizi 1-0 gerideyim psikolojisine sokmadan öz benliğimize işkence etmeden ve de bıkmadan mücadele etmeliyiz.

Bireysel Alanıma Saygı Duymalısın

Nuri Turhan

turhan.nuri1977@gmail.com

Sayı: 89, Temmuz 2021

Merhabalar EEEH Dergi'nin kıymetli okuyucuları. Bu güzel dergiyi okumak da, bu kıymetli dergiye yazmak da ayrı bir güzellik oldu benim adıma. Yazılarıma kıymet veren ve sizlerle buluşturan sevgili EEEH Dergi emekçilerine candan teşekkürler ediyorum. Bu yazımda sizlere belki de en değerli alanımızdan olan kişisel alanımızdan bahsetmek istiyorum, zihnimde biriken kelimeler ölçüsünde.

Hepimizin yaşamda bir kısmı bizim tarafımızdan bir kısmı yaşadığımız toplum tarafından belirlenen kişisel alanlarımız vardır. Örnek verecek olursam, ailemizdeki kişisel alanımız, işyerimizdeki kişisel alanımız, okuldaki kişisel alanımız, sokaktaki kişisel alanımız, otobüsteki kişisel alanımız. İşte ben size bu alanların belki de en kıymetli ve en çok saygı duyulması gerekeninden yani sınırlarını bizim belirleyeceğimiz kişisel alanımızdan bahsetmek istiyorum. Kısaca tanımını yapacak olursam kişisel alan; bireyin sınırlarını kendisinin oluşturduğu, sadece izin alınarak girilmesi gereken ya da kişinin isteğine bağlı olarak onay verdiği, insanların birlikte paylaştıkları alandır. Peki yalnızca bize ait olan bu alanımızı ne kadar koruyabiliyoruz? En azından biz yeti farklılığı olanlar. Ülkemizdeki çoğunluğun zihnindeki kişisel alanımızın ölçüsü nedir? Kendi yaşantımdan örneklerle açıklamaya çalışayım.

Sağlamcı bakışın deyimiyle “normal” bir insan olarak sokağa çıktığınızda hiç kimse kolunuza girip “Nereye gidiyorsun? Sokakta ne işin var?” diye sormaz, eğer aranızda samimiyet bağı yoksa. İşte bizim bu “sağlamcı” bakış açısı, sokakta farklı olarak gördüğü insanın kişisel alanını hiç düşünmeden ihlal edebiliyor. Peki soralım o halde. Bir insanın kişisel alanını nasıl ihlal ederiz? Kişinin izni olmadan koluna girmek, sokakta yürüyen bir kişinin önüne çıkıp “Dur, nereye gidiyorsun?” diye sormak, elinde bastonuyla yürüyen kör birine uzaktan “Sağa git, sola git, düz git” diye seslenmek, toplu taşıma araçlarına binmeye çalışan görme ya da farklı engel durumu olan bireyleri arkadan, sağdan, soldan kucaklamak ya da otobüs benzeri araçlarda kişinin nasıl yolculuk edebileceğine karar vermek, kişiyi zorla oturtmak, çalışma alanlarında,

asansörlerde, arkadaş toplantılarında kör bir bireye yaklaşp “Beni tanıdın mı? Ben kimim?” diye sormak gibi akıl dışı davranışlarda bulunmak, kişinin kendisine sormadan onunla ilgili karar vermek ve daha benzeri birçok davranışta bulunmak, kişinin özel alanını ihlal etmektir. İyi ve birlikte yaşamı güçlendirmenin yolu: kişinin fizyolojik durumuna, kıyafetine, ırkına, inancına bakmaksızın salt insan olarak algılamak; onun değerlerini ve haklarını gözetmekten geçer. Kişilerin yaşam alanlarına, kişisel tercihlerine göstereceğimiz saygı, aynı zamanda kendimize duyduğumuz öz saygıyı da güçlendirir. İnsanların farklılıklarını, vicdan rahatlatma aracı olarak görmek yerine, kişilerin doğuştan ya da sonradan edindikleri farklılıklarıyla insan olduklarını bilirsek, davranışlarımızı bu değerler üstüne bina ederiz.

Yeti farklılığı olan insanlara acımak, izinsiz yardım etmek, yolda bastonuyla yürüyen insana araç muamelesi yapmak, kişileri toplumsal yaşamdan uzaklaştırır. Ancak kişilere bütün farklılıklarıyla değerli olduklarını hissettirebilirsek yaşam alanlarını, kişisel alanlarını özgürleştirmiş oluruz. Gelin hep birlikte kişisel alanlarımızın saygı gördüğü, farklılıklarımızın toplumsal bariyerlere dönüşmediği bir ülkeyi düşleyelim. Belki bir gün gerçek olur. Sevgiyle kalın.

On İki Bin Yıl Öncesine Kör Bir Gezinti

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Sayı: 89, Temmuz 2021

Belgeseller, görselliği çok fazla olan yapımlardır genellikle. Bu yüzden meraklısı körler için eğer yanında iyi bir betimleyici yoksa izlense de pek çok boşluk kalmış olur, seyir sonunda aklında izleyici körün. Bu sebeple sesli betimleme ile birlikte belgesel tutkunlarının umutları yeşerdi. Bunu, sık sık taleplerini gördüğüm Betimleme Tartışmaları grubundan da gözlemleyebiliyordum. SEBEDER son zamanlarda bu işe iyice eğilmeye başladı taleplerden de yola çıkarak sanırım. Bunlardan en dikkat çekenlerden biri de Göbeklitepe Belgeseli elbette. Bu ay benim de merakımı uyandıran bu belgeseli mercek altına aldım. İşte detaylar:

Önce her zamanki gibi belgesel filmin bilgilerini verelim okuyucularımıza. 2019'da GETEM sistemine giren belgesel, 2012 ABD yapımı. Jeffrey Rose, Klaus Schmidt, Tristan Carter, Dave Chapman, Trevor Watkins gibi araştırmacılar üzerinden izlediğimiz filmin yönetmeni Tim Conrad. Belgeselin yayıncısının National Geographic kanalı olduğunu öğreniyoruz afiş betimlemesinden. İMDB'de 7,1 puan almış ve bu iyi bir puan bence.

Konusu hakkında şöyle bir bilgi verebilirim. Erken insanlık tarihi uzmanı Dr. Jeffrey Rose, bugüne değin insanlık tarihi hakkında edinilen bilgileri alt üst eden Göbeklitepe'nin yolunu tutar. Kazı ekibinin başındaki baş arkeolog Klaus Schmidt'le buluşur ve ondan aldığı bilgiler ışığında Göbeklitepe'nin gizemini çözmeye çalışır.

Belgesel hakkında birkaç şey yazmak istiyorum izninizle. Film çok akıcı ve hiç sıkılmadan, kopmadan aksiyonlu bir şekilde sonuna kadar izliyorsunuz yapımı. Böyle bir belgeselin betimlenerek kör izleyiciye sunulması çok güzel olmuş. Tüm emekçilere öncelikli teşekkürlerimi sunarım.

Şimdi emekçilerimizi tek tek saymanın sırasıdır. Metin yazarlığını Emine Berre Gümüş'ün yaptığı belgeseli Fahrettin Sadıç seslendirmiş. Tabii ki eş erişimin bir kuralı olarak filmin altyazı ve işaret dili de mevcut. Ayrıntılı altyazı çevirmeni Çağıl Doğan. İşaret dili

çevirmeni ise Hayrettin Baydın. Olmazsa olmaz son kontrollerini Fulya Akbaba, Dolunay Ünal, Samet Demirtaş yapmış. Ses montajında Nisa Namazova, teknik yapımda Yeni Gökdelen Tercüme ve Dağ Prodüksiyon'u görüyoruz. Afiş betimlemesinde de yine Emine Berre Gümüş ismi var.

Betimleme değerlendirmesine gelince, yukarıda yazdığım gibi belgesel çok güzel hazırlanmış bir yapım. Sesli betimleme, yapıma ayrı bir lezzet katmış. Sıkmadan, yormadan, germeden tabiri caizse yağ gibi kayıyor seyir keyfi.

İlk olarak genel birkaç değerlendirme cümlesi söylemek isterim. Fahrettin'in sesi belgesele çok yakışmış ve tam bir belgesel sunucusu gibi okumuş. Öyle ki bazen Fahrettin mi yoksa belgesel sunucusu mu konuşuyor karıştırdım adeta.

Montajlama müthiş olmuş. Milim kaymamış desem abartmış olmam inanın. Nisa'yı ayrıca tebrik etmek gerek bu noktada.

Film, çoğu yerde durdurulmadan akış içinde kısacık cümlelerle yapılmış ve bence cuk oturmuş. Belgeseli durdurarak betimlemekten daha akıcı olmuş bu şekilde. Ancak her belgesel bu sisteme elverişli olmasa gerek diye düşünüyorum. Sırf meraktan daha önce izleme fırsatı bulamadığım başka bir belgesel betimlemesi, "Zaman Yolcusu Türklerin İzinde" bölümlerinin ilkine baştan şöyle bir baktım. Göbeklitepe Belgeseli çok daha çekici geldi ne yalan diyeyim. Ancak söylediğim gibi baştan küçücük bir bölümüne baktım. Bu yazının konusu olan belgeselin bazı yerlerinde de yanlış anlamadıysam durdurarak betimleme yöntemi de kullanılmış. Fakat tek cümlelik ve durdurulma hissedilmiyor bile.

Bundan başka geçmiş ile günümüz arasındaki gidiş gelişler çok belirgin bildirilmiş. Hiçbir soru işareti bırakmıyor.

Tüm bunların sonunda aklıma takılan küçücük birkaç şeyi bildireceğim şimdi sizlere.

Baştan sona film boyunca ilkel insanların hayatları gösteriliyor. Bu gösterimler çok büyük bir olasılıkla bilgisayar simülasyonu şeklindedir diye tahmin ediyorum. Herhalde bunun için bir stüdyo kurulup çekim yapılmamıştır. Ancak betimlemede bu küçücük bir kelimeye yedirilebilirdi diye tahmin ediyorum. Bunun dışında radar taramaları, tarih çizelgeleri, harita yansımaları vs. özellikle belirtilmiş. Çok da güzel olmuş.

Henüz başlangıçta "Sık ormanda bir insan hızla koşuyor. Peşinden bir grup insan, ellerinde oklarla onu takip ediyorlar" şeklinde verilen betimlemede, ben çok merak ettim acaba insanlar nasıl görünüyorlar. Çünkü ilk cümlede tereddüte düşseniz de ikincisinde anlıyorsunuz ki tarih öncesi çağlardaki insanlardan söz ediliyor. Elbette göz önünde bulundurmalıyız ki bu bir film betimlemesi değil. Burada asıl amaç, belgeselde verilmek isteneni yansıtmak. Ancak sonuçta görselde bir sahne var ve orada bir görüntü servis ediliyor. Muhtemelen bu insanlar üzerlerinde ya hayvan postundan ya da ağaç yapraklarından basit örtücüleri kullanıyorlardı giyecek niyetine. Bu belgesel kapsamında olmasa bile bence Betimleme Kumbarası'na bu belgesele özel ya da hiç değilse genel olarak ilkel insanın görüntüsü betimlenmeli.

Belgeselin başında Fahrettin'in İsa'dan önce 9000 yılından günümüze kadar tarihlerin ekrana yansıdığını söylediği bölümde durdurularak okunsa iyi olurdu bence. Bu, izleyiciyi koparırdı diğer bir taraftan. Bir öneri olarak da film sonunda bu tablo ekrana yansıdığı şekilde betimleme emekçilerinden hemen önce de okunabilirdi. Hatta böylesi daha iyi olurdu sanki. En azından o tarihlerin hangilerine yer verildiğini bilebilirdik. Böyle bir zaman cetveli söylemine bir yerde daha tanık oldum. Aynı merakı duydum. Belgesel durdurulmadan, ilgili bölümlerde bu cetveller okunamaz. Okunmak için belgesel durdurulduğunda da bütünlük sekteye uğrardı bence. Bu sebeple bir kez daha film sonunda cetvellerin okunması gerektiğine inandım.

İlerleyen sahnelerde verilen Alman arkeologun başında olduğu söylenen beyaz peşkir hoş bir detay olmuş. Beni mutlu etti ne yalan diyeyim. Bundan başka yine "hızlı çekimde Göbeklitepe'de çalışan günümüz insanları" güzel bir belirteç olmuş.

"Göbeklitepe'de yaşadığı düşünülen halk, köpekleriyle geziyor" yine beğendiğim, belgeselde olduğumu bir kez daha hissettiren ifadeler oldu.

Belgesel içinde duyduğum kimi simge unsurlar ayrıca ilgimi çekti. Örneğin, Leopar kabartması ve Kaplar Rölyefim gibi. Bununla birlikte belgeselden öğrendiğime göre yörede bir inşaatın temeli kazılırken bulunan ve Şanlıurfa Müzesi'nde sergilenen Oyma Taştan Heykel, o döneme ait önemli eserler. Bunlardan bazılarının ya da Göbeklitepe'nin genel görünümünün Betimleme Kumbarası kapsamında betimlendiğini sanıyordum. Tüm aramalarım sonucu bulamayınca SEBEDER Tartışmaları grubuna sordum. Sağ olsunlar, Betimleme Kumbarası yetkilisi bu sorumu talep olarak aldılar ve en kısa sürede betimleteceklerini yazdılar. Merakla

bekliyorum. Ancak ben bu sorumla gözden kaçırdığım bir bilgiyi öğrenmiş oldum Çağrı Artan'dan. Engin Yılmaz'ın Engellilikle Yaşamak dersi öğrencileriyle birlikte Radyo Engelsiz Erişim'de sunduğu Canlı Betimlemeler'in kırk beşincisinde Göbeklitepe'yi olabildiğince betimlemişler çeşitli fotoğraflardan. Dinledim ve öğrendiklerim daha da pekişti. Size de şiddetle tavsiye ederim. Bir önerim daha var ki önce belgeseli izleyin ve sonra da Canlı Betimlemeler'den detayları öğrenin. Benden söylemesi. Size kolaylık olsun diye Engelsiz Erişim'in Youtube kanalındaki bağlantısını yazı sonuna ekleyeceğim.

Demek ki neymiş? Erişilebilirlik her yerde, her zaman, her türlü görsel için mümkün olabilirmiş. Yeter ki çözüm odaklı bakılabilsin. Yeter ki bilgiye ulaşmanın herkesin hakkı olduğuna gerçekten inanılsın. Bu inanç için hizmet alanlarla birlikte, onların ihtiyaçları gözetilerek çözüm üretilsin.

[Canlı Betimlemeler 45 - Göbeklitepe - YouTube](#)

Görme Engelli Bir Bebek, Ebeveynlerine Sesleniyor-5

Canan Çam Yücel
canancam@gmail.com

Sayı: 89, Temmuz 2021

3-4 Yaş Arasındaki Gelişimim

Sevgili anneciğim ve babacığım. Bu ay 3-4 yaş arasında benimle ilgili sizleri nelerin beklediği konusunda bilgilendirmek istiyorum. Bu yazıda, sizleri daha da eğlenceli günlerin beklediğine şahit olacaksınız. Çünkü artık bu dönemde benimle alışverişe giderek bana küçük sorumluluklar verebilir, çocuk tiyatrolarına ya da müzikal oyunlara giderek eğlenceli vakit geçirmeye başlayabilirsiniz. Yani bu dönemde sosyal ve kültürel etkinliklere birlikte katılmanın tam zamanı. Bu arada hatırlatayım, bu dönemde tuvalet eğitimin de tamamlanmış olduğundan gittiğiniz yerlerde daha da rahat edeceğiniz günler geliyor. Haydi gelin, şimdi de ayrıntılara göz atalım.

3 yaşında nesneler arasında ilişki kurma, sorulduğunda nesnelerin özelliklerini söyleme, eşleştirme ve grupta yapma gibi bilişsel becerilerimin iyi bir seviyeye geldiğini göreceksiniz. Artık 1'den 10'a kadar birer ritmik sayabilirim. Bu dönemde büyük parçalı yap-bozlar satın alabilir ve benim yap-boz yapmayı keşfetmem konusunda teşvik edebilirsiniz. Daire, üçgen, kare gibi basit geometrik şekilleri bana dokundurarak öğretebilir, bu şekillerin ahşap biçimlerine ya da kabartılmış çizimlerine dokunarak isimlendirmemi isteyebilirsiniz. Artık bana renklerden bahsedebilir; doğadan örnekler vererek denizin, çimenin, gökyüzünün, meyvelerin, sebzelerin rengi hakkında bilgi verebilirsiniz. Renkleri seçebilecek kadar görüşüm varsa, doğrudan birkaç rengi göstererek kavramamı sağlayabilirsiniz. Renkleri algılayabilecek kadar görme oranına sahip olmasam da renkleri bilmek benim için çok değerli. Çünkü bu sayede ileriki yaşamımda giyeceğim kıyafetin rengini, evde kullanacağım eşyaların rengini belirleme ve seçme fırsatı bulurum.

3 yaşından itibaren ben de akranlarımla eş zamanlı olarak makas kullanmaya başlayabilirim. Benim için de küt uçlu makaslar satın alabilir, arkama geçerek makas tutmayı öğretebilir, basit kesimler yapmamı teşvik edebilirsiniz. Görmediğim ya da az gördüğüm için beni sürekli tehlikeli gördüğünüz şeylerden uzak tutmanız, bazı becerilerimin gelişmesine engel olacaktır. Bunun yerine, beni destekleyebilir, kontrollü bir şekilde öğrenmemi sağlayabilirsiniz. Bu dönemde zıplama, atlama, koşma, atılan topu tutma, duran topa ayakla vurma, tek ayak üstünde durma gibi becerilerimin daha da geliştiği dönemdir. Ancak bu gelişimin gerçekleşebilmesi için sizin desteğinize ihtiyacım var. Beni bu tür hareketleri yapmam konusunda teşvik etmeli, gerekirse önce kendi bedeninize beni dokundurarak, sonra da benim bedenim üzerinde göstererek yapmamı sağlayabilirsiniz. Tek ayak üstünde durmakta ilk başta güçlük yaşayabilirim. Bu tür hareketleri sıklıkla yaptırarak bedenimin farklı hareketlere de aşına olmasını sağlayabilirsiniz. Çünkü hareketsizlik benim vücudumu hantallaştırmakla birlikte, kaslarımın yanlış olgunlaşmasına ve ileride bağımsız hareket becerilerimin kısıtlı olmasına yol açabilir. Bu nedenle, bu dönemde benim için yaptıklarınız ya da yapmadıklarınız, gelecekte yetişkin bir birey olduğumda yaşamımı tümüyle etkileyecektir.

Bu dönemde zeka ve kişilik gelişimin hızla ilerlemekte olduğunu hatırlatmak isterim. Öğrenmeye hevesli olduğum bu dönemde sizin de öğretmeye hevesli ve sabırlı olmanız çok önemli. Unutmayın bu dönem, bir yatırım dönemi ve siz bana ne kadar yatırım yaparsanız, birikimlerinizin getirisi o kadar çok olur. Cinsiyet rollerini de bu dönemde gözlemlemeye başlarım. Gözlemlediklerimi oyunlarımda da kullanmaya başladığımı göreceksiniz. Bu nedenle, sizin anne-baba olarak rolünüz ve kardeşlerime yüklediğiniz rolleri doğru şekilde belirlemeniz çok önemli. Özellikle de ailemdeki bireyleri rol model olarak kabul edeceğimden hiç şüpheniz olmasın. Benmerkezci bir dönemde olacağımı bilmenizi isterim. Bu durum, sizi endişeye düşürmesin çünkü benmerkezcilik bu dönemde karşılaşılması olağan bir durumdur. Karşımdaki kişilerin duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını fark edemem. Bunun bir süreç olduğunu ve zamanı geldiğinde yavaş yavaş kaybolacağını bilmenizi isterim. Bu dönemde akranlarımla da oynarım ama eşyalarımı, oyuncaklarımı paylaşamam. Bu durum da benmerkezci dönemde olmamdan kaynaklanmaktadır. Bahsettiğim gibi zamanı geldiğinde, benmerkezcilik de yavaş yavaş azalarak kaybolur. Eğer bu sürecin tahmin ettiğinizden daha uzun sürdüğünü düşünürseniz, o zaman bir eğitimci ya da uzmandan görüş isteyebilirsiniz. Ayrıca bu dönemde bedenimle ilgili merakım

olduğunu, annem babam olarak size bedenim ile ilgili sorular soracağımı bilmenizi isterim. Mümkün olduğunca, sorularıma yaşımın gerektirdiği şekilde cevaplar vermenizi beklerim.

Dil gelişimime bakıldığında; sorulduğunda adımları, yaşımı, cinsiyetimi söylerim. Artık hayata dair sözcüklerin de anlamlarını bildiğimi fark edeceksiniz; açlık, tokluk, üşümek gibi. Tabii bu becerileri kazanmam için benimle konuşmanız, merak ettiğim soruları cevaplamanız çok önemli. Bu dönemde çoğul ekleri kullandığımı, soru cümleleri kurduğumu, daha önce öğrenmiş ya da sizden duymuş olduğum bazı basit sözcükleri tanımladığımı da göreceksiniz. Bu dönemde bana tekerlemeler söyleyebilir, fıkralar anlatabilir, hikayeler okuyabilirsiniz. Bu tür etkinliklerden ne kadar hoşlandığımı fark edeceksiniz. Ayrıca, dil gelişimim için de bu tür etkinlikler yapmak çok faydalı olacaktır.

Gördüğünüz gibi her geçen gün daha da geliyorum, büyüyor ve olgunlaşıyorum. Siz de beni tıpkı bir hamur gibi yoğurarak şekillendirmeye devam ediyorsunuz. Bu yüzden bu yazıda size biraz da yaşımın gerektirdiği önerilerde bulunmak istiyorum. Haydi gelin biraz da önerilerime kulak verin.

Size bir şey söylemek istediğimde, eğer mümkünse o an yapmakta olduğunuz işe biraz ara verip beni dinleyin ki bende de dinleme davranışı gelişsin. Oyuncaklarımı toplama davranışımın gelişmesine destek olun. Bunu yapmak için “Oyuncaklarını topla” demek yerine, bunu oyuna dönüştürerek ve bana eşlik ederek davranışı kazanmamı sağlayabilirsiniz. Basit ev işlerinde size yardımcı olmamı isteyerek sorumluluk almamı sağlayabilirsiniz. Örneğin, toz alma, sebzeleri, meyveleri buzdolabına yerleştirme gibi etkinlikler yapmak faydalı olabilir. Yaptığım güzel işler için de bundan dolayı mutlu olduğunuzu ifade edin ve beni yüreklendirin ki bir daha yapma motivasyonum ve isteğim olsun. Kitap okuma, okunan hikayeyi birlikte canlandırma, müzikli oyunlar oynama gibi etkinlikler de hem çok eğlenceli hem de çok öğretici olacaktır. El yıkama-kurulama, dişlerimi fırçalama gibi öz bakım becerilerini bana gösterin ve benim de yapmamı teşvik edin. Bana seçim yapma, tercihte bulunma, karar alma, sorumluluk alma konusunda fırsatlar sunun ve gerektiğinde destek olun. Düşmeme, kıyafetlerimin pislenmesine izin verin. Çünkü tüm hayatım boyunca korunaklı bir ortamda olamayacağım. Bu nedenle, sorunlarla başa çıkma konusunda gelişmeme ve problem çözme becerimin gelişmesine katkı sağlayın. Benimle birlikte sıklıkla doğada vakit geçirin ve doğayla iç içe olmamı sağlayın. Çenem yine çok düştü, sanırım artık sözlerimi sonlandırmam gerekiyor. Son olarak şunu

söylemeliyim. Başladığım bir işi bitirmem konusunda kararlı olun ve beni destekleyin ki ileride eğitim hayatımda, iş yaşamımda ve sosyal hayatta başarılı bir birey olabileyim. Bu ay da benden bu kadar. Önümüzdeki ay 4 yaş gelişimimden bahsedeceğim. O zamana kadar kalın sağlıklı.

Farklı Bir Denetim Masası

Ramazan Derin

rramazanderin@gmail.com

Sayı: 89, Temmuz 2021

Merhaba, bu yazımda yıllar önce bir forum sitesinde gördüğüm, Windows7 için kullandığımız ama Windows10'da çalışan farklı bir denetim masası seçeneklerine ulaşabildiğimiz bir kısayoldan bahsetmek istiyorum.

Masaüstünde ya da kısayol oluşturmak istediğimiz herhangi bir alanda “Ctrl boşluk” yapalım. Sonrasında “Shift F10” veya “uygulama tuşu”, ardından “y” ve “k” tuşlarına basalım.

Burada bize kısayol oluşturmak istediğimiz yerin konumunu isteyen bir pencere açılacak. Öge konumu yazma alanına tırnak içerisinde vereceğim adresi kopyala yapıştır yapalım.

“C:\Windows\explorer.exe shell:::{ED7BA470-8E54-465E-825C-99712043E01C}”

Bu konumu yazı alanına yapıştırdıktan sonra “Enter” tuşuna basalım. Karşımıza kısayola vermek istediğimiz adı belirtmemiz gereken bir yazma alanı çıkacak. Bu alanda yazan “Explorer.exe” ibaresini silip istediğimiz bir ismi yazabiliriz. Ve sonra “Enter” tuşuna basmamız yeterli.

Oluşturduğumuz klasöre tıkladığımızda karşımıza “Tüm görevler” diye bir klasör açılıyor ve bu alanda birçok ayara ulaşabilirsiniz. Ulaşabileceğiniz ayar listesinde karşılaşacağınız ayarlara bazı örnekler şunlar: Ağ bağlantılarını görüntüle, Ağ bilgisayarlarını ve aygıtları görüntüle, Ağ sorunlarını tanımla ve onar, Ağa bağlan, Aygıt sürücülerini güncelleştir, Aygıt Yöneticisi, Aygıt yükleme ayarlarını değiştir, Aygıtları ve yazıcıları görüntüle, Dil ekle, Giriş yöntemlerini değiştir, Depolama alanlarını yönet, Görev çubuğu ve gezinti, Kullanıcı hesapları, Ses ayarları... Denetim masasında derinlerde olan ya da bilgisayarını kurcalamak isteyenler için daha birçok ayar tüm görevlerde. Benim bilgisayarımda yaklaşık 254 ayar var, farklı bilgisayarlarda değişkenlik gösterebilir. Bir sonraki yazıya kadar kendinize iyi bakın.